

Możliwości Zawodowe i Integracja na Rzecz Wzmocnienia Społeczności Uchodźców

ESF-SI-2024-UA-01-0017

WP2 Mapowanie i Ocena Potrzeb

D002.002 – Raport Zbiorczy

Opracowanie zbiorcze: IHF jako lider WP2 (na podstawie krajowych raportów partnerów)

Język: wersja polska

**Social
Innovation
Initiative**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Social Fund Agency. Neither the European Union nor the Granting Authority can be held responsible for them.

Co-funded by
the European Union

Spis treści

Jak czytać ten dokument	2
1. Streszczenie wykonawcze	2
2. Kontekst UE i krajowy – przegląd	5
2.1 Przegląd na poziomie Unii Europejskiej	5
2.2 Przegląd Hiszpanii	7
2.3 Przegląd Polski	8
2.4 Przegląd Włoch	10
2.5 Analiza porównawcza kontekstów krajowych z perspektywy unijnej	11
3. Metodologia	13
4. Kluczowe ustalenia	15
4.1 Demografia i profil społeczny	15
4.2 Zatrudnienie i uczestnictwo ekonomiczne	16
4.3 Umiejętności językowe, cyfrowe, miękkie/transwersalne, przedsiębiorcze	17
4.4 Oferta szkoleniowa i dostęp	19
5. Luki szkoleniowe i obszary priorytetowe	21
5.1 Język dla włączenia społecznego i zatrudnienia	21
5.2 Praktyczne kompetencje cyfrowe dla pracy i usług	22
5.3 Umiejętności miękkie/transwersalne dla integracji zawodowej	22
5.4 Kompetencje przedsiębiorcze i ścieżki zatrudnienia	23
6. Rekomendacje dla WP3 (Adaptacja) i WP4 (Testowanie)	25
6.1 WP3 – Adaptacja i lokalizacja	25
6.2 WP4 – Testowanie, walidacja i powiązania z zatrudnieniem	26
6.3 Polityka i trwałość rezultatów projektu	27
7. Referencje i raporty źródłowe	28
7.1 Przegląd UE	28
7.2 Raport krajowy – Hiszpania	29
7.3 Raport krajowy – Polska	32
7.4 Raport krajowy – Włochy	33

Jak czytać ten dokument

Niniejszy raport zbiorczy syntetyzuje wnioski z czterech raportów przygotowanych w ramach WP2 – **poziomu Unii Europejskiej, Hiszpanii, Polski i Włoch** – opracowanych zgodnie ze **Wspólną Metodyką** oraz **Załącznikiem A (Analiza potrzeb i identyfikacja luk szkoleniowych)**. Odwołania do źródeł pojawiają się w tekście w formie cytatów (np. *VOICE WP2 Report – Spain*) w celu zapewnienia pełnej ścieżki odniesienia. W przypadkach, gdy dane pochodzą z wielu źródeł, wskazano główny raport krajowy lub unijny; źródła pierwotne (Eurostat, UNHCR, krajowe urzędy statystyczne) zostały wymienione w Sekcji 7 oraz w poszczególnych raportach krajowych.

1. Streszczenie wykonawcze

Projekt **VOICE** – *Vocational Opportunities and Integration for Refugee Community Empowerment* (Możliwości zawodowe i integracja na rzecz wzmocnienia społeczności uchodźców) jest inicjatywą w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (ESF+) w obszarze Innowacji społecznych, opracowaną w odpowiedzi na nabór projektów pod hasłem „*Innowacyjne podejścia na rzecz łagodzenia społecznych konsekwencji wojny Rosji przeciwko Ukrainie w państwach członkowskich UE*”.

Jego nadrzędnym celem jest wspieranie **płynnej integracji społecznej i zawodowej uchodźców z Ukrainy** poprzez **innowacyjne ścieżki uczenia się, otwarte zasoby edukacyjne (OER) oraz zlokalizowane modele szkoleniowe**, które sprzyjają zatrudnialności, samodzielności i wzmocnieniu lokalnych społeczności.

W tym kontekście **Pakiet Roboczy 2 (WP2)** stanowi **analityczny fundament** projektu. Dostarcza on bazy dowodowej niezbędnej dla kolejnych etapów – adaptacji, pilotażu i transferu rezultatów – przewidzianych w ramach WP3 i WP4. Działanie A002.002 – *Kompleksowa Ocena Potrzeb i Identyfikacja Luk Szkoleniowych* zostało poświęcone systematycznej analizie **sytuacji, potrzeb i możliwości** uchodźców z Ukrainy w **Hiszpanii, Polsce, Włoszech** oraz na poziomie całej **Unii Europejskiej**. Prace prowadzono zgodnie ze **Wspólną Metodyką** (D002.001), zatwierdzoną podczas **spotkania inauguracyjnego projektu w Brukseli**, przy użyciu ujednoliconych narzędzi badawczych i wspólnego **Załącznika A**.

Niniejszy **raport zbiorczy** konsoliduje wyniki czterech raportów krajowych (*VOICE WP2 Raporty – UE, Hiszpania, Polska, Włochy*), zestawiając dane ilościowe i

jakościowe w celu identyfikacji głównych trendów, zbieżności i różnic, które kształtują perspektywy zatrudnienia uchodźców z Ukrainy w zróżnicowanych kontekstach krajowych.

We wszystkich analizowanych państwach potwierdzono, że **uchodźcy z Ukrainy stanowią grupę wysoko wykwalifikowaną, zmotywowaną i odporną**. Ponad dwie trzecie respondentów posiada wykształcenie średnie lub wyższe, a wielu z nich ma przedwojenne doświadczenie zawodowe w takich sektorach, jak edukacja, administracja, opieka zdrowotna czy technologie informacyjne (*VOICE WP2 Raport – Polska; – Włochy*).

Pomimo wysokiego kapitału ludzkiego, ścieżki zawodowe uchodźców pozostają **niestabilne i często poniżej poziomu ich kwalifikacji**. Utrzymujące się bariery – zwłaszcza **niewystarczająca znajomość języka kraju przyjmującego, ograniczone uznawanie wcześniejszych kwalifikacji oraz trudności w poruszaniu się po krajowych systemach szkoleniowych** – ograniczają pełną integrację. Bariery te są dodatkowo wzmacniane przez nierówny **podział obowiązków opiekuńczych między kobietami i mężczyznami** oraz **niepewność w zakresie sytuacji mieszkaniowej i rodzinnej**, co ogranicza możliwości uczestnictwa w zorganizowanych formach nauki (*VOICE WP2 Raport – UE*).

Analiza mapująca wykazała, że **możliwości szkolenia istnieją, lecz są rozproszone**. We wszystkich krajach partnerskich funkcjonuje bogaty ekosystem kursów, projektów i inicjatyw prowadzonych przez organizacje pozarządowe, jednak ich koordynacja, widoczność i możliwość przenoszenia rezultatów pozostają ograniczone. Uchodźcy często polegają na nieformalnych sieciach i mediach społecznościowych w poszukiwaniu możliwości edukacyjnych, podczas gdy publiczne ośrodki zatrudnienia rzadko oferują spersonalizowane doradztwo. W ramach projektu **VOICE** opracowano już **Repozytorium Inicjatyw Innowacji Społecznych WP2**, które zawiera ponad 40 przykładów dobrych praktyk pokazujących potencjał oddolnych działań społecznych, choć ich wpływ pozostaje zróżnicowany terytorialnie.

Z porównawczej analizy czterech raportów wyłaniają się **cztery główne obszary potrzeb szkoleniowych**:

1. **Język dla włączenia społecznego i zatrudnienia** – nie tylko ogólna nauka języka, lecz także moduły sektorowe oparte na zadaniach zawodowych, które przyspieszają gotowość do pracy i budują pewność siebie;
2. **Praktyczne umiejętności cyfrowe** – zdolność do korzystania z platform

rekrutacyjnych, e-usług publicznych oraz efektywnej pracy zdalnej lub hybrydowej;

3. **Umiejętności miękkie i transwersalne** – obejmujące komunikację interpersonalną, współpracę w zespole oraz kompetencje międzykulturowe, ułatwiające adaptację do nowych środowisk zawodowych;
4. **Kompetencje przedsiębiorcze i samozatrudnienie** – podstawowa wiedza w zakresie planowania biznesu, marketingu cyfrowego oraz aspektów prawnopodatkowych, szczególnie istotna w kontekście Hiszpanii i Włoch;

Cztery wymienione filary są spójne z ustaleniami na poziomie UE dotyczącymi integracji osób przemieszczonych (*VOICE WP2 Raport – UE*) i stanowią priorytetowe **obszary szkoleniowe** dla kolejnych etapów projektu.

Ocena podkreśla także potrzebę **przekładania założeń polityk publicznych na elastyczne, zorientowane na uczestnika modele szkoleniowe**, które łączą **modułowość, uczenie hybrydowe** oraz **partnerstwa z pracodawcami**, wspierane **narzędziami cyfrowymi**. Efektywne rozwiązania powinny łączyć istniejące kompetencje uchodźców z potrzebami rynku pracy kraju przyjmującego.

Rekomendacje wynikające z tej analizy – szczegółowo przedstawione w Sekcji 6 – stanowią mapę drogową dla WP3, obejmującą projektowanie adaptowalnych treści szkoleniowych (wielojęzycznych, wrażliwych na równość płci i opartych na kompetencjach), oraz dla WP4, które zajmie się pilotażem i walidacją podejścia z udziałem rzeczywistych uczestników. W tym sensie WP2 nie tylko diagnozuje potrzeby, lecz także tworzy **konceptyjny i empiryczny fundament**, na którym projekt VOICE oprze konkretne rezultaty integracyjne w całej Europie.

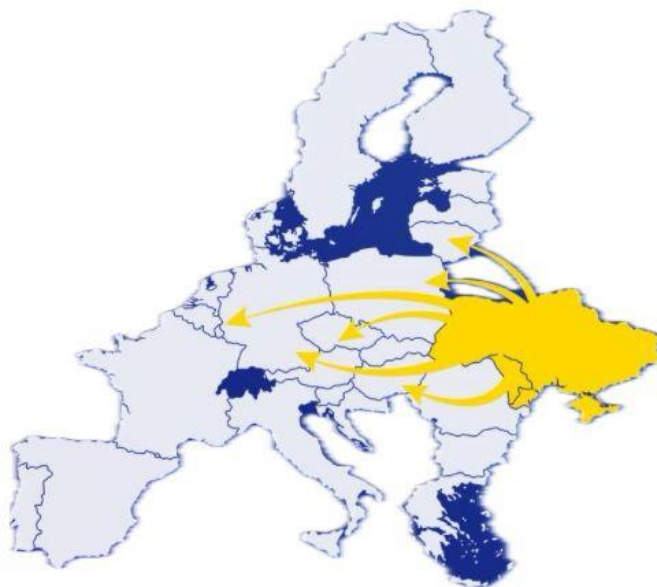

2. Kontekst UE i krajowy – przegląd

2.1 Przegląd na poziomie Unii Europejskiej

Od początku konfliktu w Ukrainie w lutym 2022 r. Unia Europejska stała się głównym kierunkiem przemieszczania się osób uciekających z Ukrainy. Zgodnie z danymi Eurostatu (2025), we wrześniu 2025 r. 5,137 mln obywateli Ukrainy korzystało z ochrony tymczasowej w państwach członkowskich UE, co oznacza wzrost o 0,8% w porównaniu z majem 2025 r. Spośród nich 98,4% stanowią obywatele Ukrainy (Operational Data Report, 2025). Największy odsetek stanowią kobiety, następnie dzieci i w mniejszym stopniu mężczyźni w wieku produkcyjnym; udział kobiet nadal rośnie (Eurostat, 2025 – Tymczasowa ochrona dla osób uciekających z Ukrainy – dane miesięczne). (VOICE WP2 Raport – UE)

Rysunek 1 – Migracja osób przemieszczonych z Ukrainy do państw członkowskich UE

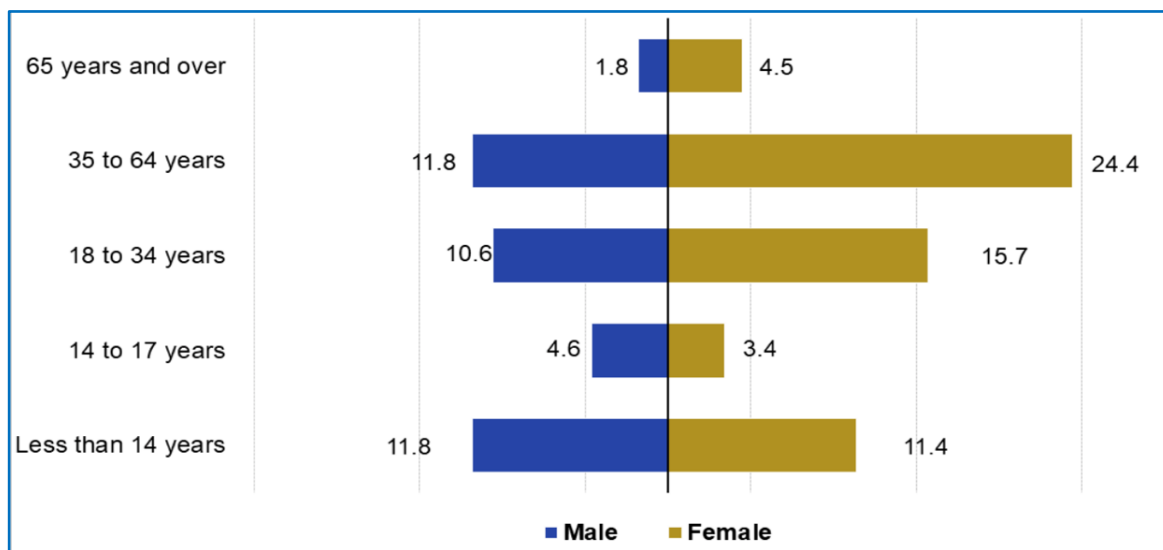

Źródło: Dyrekcja Generalna ds. Migracji i Spraw Wewnętrznych Komisji Europejskiej

Uruchomiona w marcu 2022 r. dyrektywa w sprawie tymczasowej ochrony (TPD) zapewnia zbiorową ochronę oraz dostęp do pobytu, opieki zdrowotnej, mieszkalnictwa, edukacji i rynku pracy. W 2025 r. Rada Unii Europejskiej przedłużyła jej obowiązywanie do 4 marca 2027 r. (Council of the EU, 2025a). Ta przewidywalna i jednolita rama prawna umożliwiła milionom obywateli Ukrainy nie tylko uzyskanie bezpieczeństwa, lecz także rozpoczęcie pracy, nauki i integracji w

społecznościach przyjmujących (VOICE WP2 Raport – UE).

Rysunek 2 – Struktura beneficjentów ochrony tymczasowej według wieku i płci (UE, czerwiec 2025 r.) (%)

Źródło: Eurostat 2025

Poza działaniami doraźnymi, Unia Europejska inwestuje w długofalową integrację. Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego 2021–2027 promuje podejście oparte na współdziałaniu całego społeczeństwa, angażujące pracodawców, społeczności migrantów, organizacje społeczne i administrację wielopoziomową. W ramach Europejskiego Obszaru Edukacji państwa członkowskie wymieniają się dobrymi praktykami w zakresie *oceny językowej, uznawania kwalifikacji, komunikacji międzykulturowej oraz zarządzania różnorodnością językową* (VOICE WP2 Raport – UE).

Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (FAMI 2021–2027), o łącznym budżecie 9,88 mld euro, stanowi fundamentalny instrument wsparcia Unii Europejskiej w tym obszarze (Fundusz Azylu, Migracji i Integracji, 2025).

Od 2022 r. FAMI finansuje działania w zakresie mieszkalnictwa, opieki zdrowotnej i integracji w państwach najbardziej dotkniętych napływem uchodźców, m.in. w Polsce, Niemczech i Czechach, a także wspiera naukę języka, szkolenia zawodowe, uznawanie kwalifikacji i doradztwo zawodowe (AMIF, 2024).

Pomimo postępów, wciąż występują wyzwania, takie jak presja na rynek mieszkaniowy i system edukacji, niedobory kadrowe wśród nauczycieli czy psychologiczne skutki przymusowego przesiedlenia. Około połowa dzieci uchodźczych pozostaje poza regularnym systemem edukacji (Council of the EU,

2025a). Niemniej jednak, uchodźcy z Ukrainy wykazują ponadprzeciętne wskaźniki zatrudnienia, często wypełniając luki kadrowe w sektorach takich jak opieka zdrowotna, budownictwo, logistyka i technologie informacyjne (ICT) (EIB, 2023). Obecnie Platforma Solidarności prowadzona przez Dyрекcję Generalną ds. Migracji i Spraw Wewnętrznych Komisji Europejskiej (DG HOME), pełni funkcję centralnego ośrodka informacji i koordynacji działań pomiędzy instytucjami UE, Międzynarodową Organizacją ds. Migracji (IOM), Agencją ONZ ds. Uchodźców (UNHCR) oraz rządami partnerskimi, m.in. Stanów Zjednoczonych i Kanady.

Wielopoziomowe podejście Unii Europejskiej łączące ochronę, finansowanie i koordynację działań, tworzy podstawę polityczną dla działań projektu VOICE, ukierunkowanych na językowe, cyfrowe i zawodowe podnoszenie kwalifikacji uchodźców z Ukrainy w celu wzmocnienia ich włączenia społecznego i zatrudnialności w państwach członkowskich.

2.2 Przegląd Hiszpanii

Hiszpania przyznała ochronę tymczasową dla około 236 000 obywateli Ukrainy od 2022 r. (Rząd Hiszpanii, 2025). Populacja uchodźców to w większości kobiety – przeważają kobiety z dziećmi na utrzymaniu, które cechuje wysoki poziom wykształcenia, lecz często podejmują zatrudnienie poniżej posiadanych kwalifikacji, głównie w sektorach o niskich zarobkach i czasowych umowach (*VOICE WP2 Raport – Hiszpania*).

Krajowa reakcja została ujęta w Planie Przyjęcia Uchodźców z Ukrainy (*Plan de Acogida a Personas Desplazadas de Ucrania*), koordynowanym przez Ministerstwo ds. Integracji, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji we współpracy z władzami wspólnot autonomicznych oraz organizacjami trzeciego sektora. Ten zdecentralizowany model zarządzania zapewnia szerokie pokrycie terytorialne, ale prowadzi również do różnic regionalnych w dostępie do wsparcia i poziomie koordynacji. Andaluzja, gdzie działają partnerzy projektu VOICE – Arrabal-AID i Internet Web Solutions (IWS) osiąga lepsze wyniki integracyjne dzięki silnym sieciom współpracy niż regiony, w których struktury wsparcia są rozproszone.

Znajomość języka hiszpańskiego pozostaje główną barierą integracji na rynku pracy. Bezpłatne kursy językowe oferowane przez instytucje publiczne i organizacje pozarządowe (NGO) są zazwyczaj krótkie, ogólne i rzadko powiązane z kontekstem zawodowym. Luki w umiejętnościach cyfrowych dodatkowo utrudniają sytuację, szczególnie kobietom łączącym obowiązki opiekuńcze oraz osobom starszym o ograniczonym doświadczeniu z technologiami informacyjno-komunikacyjnymi

(OECD, 2023; *VOICE WP2 Raport – Hiszpania*).

Uznawanie kwalifikacji zawodowych stanowi kolejną barierę. Brak ujednoczonych procedur krajowych powoduje opóźnienia w walidacji dyplomów i doświadczenia zawodowego uzyskanego za granicą. W rezultacie wielu uchodźców pracuje w sektorach gastronomii, usług domowych, budownictwa i rolnictwa – branżach zapewniających szybki dochód, lecz ograniczone możliwości rozwoju zawodowego (*VOICE WP2 Raport – Hiszpania*).

Przedsiębiorczość staje się alternatywną ścieżką integracji, jednak uchodźcy potrzebują szkoleń z zakresu planowania biznesu, podatków i marketingu cyfrowego, aby skutecznie rozwijać własne inicjatywy. Raport hiszpański rekomenduje programy mentorskie i mikrofinansowe, które wspierałyby te działania. Równocześnie rozwój umiejętności miękkich i transversalnych, takich jak komunikacja, praca zespołowa, zrozumienie międzykulturowe, pozostaje kluczowy dla ponownej integracji zawodowej i spójności społecznej (*VOICE WP2 Raport – Hiszpania*).

Doświadczenie Hiszpanii pokazuje system o silnym zaangażowaniu instytucji publicznych i społeczeństwa obywatelskiego, lecz z rozproszoną implementacją. Wzmocnienie współpracy między administracją regionalną i organizacjami pozarządowymi, rozwój kursów językowych ukierunkowanych sektorowo oraz włączenie kompetencji cyfrowych i przedsiębiorczych do ścieżek kształcenia zawodowego zostały wskazane jako priorytety na kolejne etapy projektu VOICE.

2.3 Przegląd Polski

Zgodnie z raportem *VOICE WP2 Raport – Polska*, Polska pozostaje głównym krajem przyjmującym uchodźców z Ukrainy w ramach Unii Europejskiej. W połowie 2025 r. w Polsce zarejestrowanych było około 1 miliona uchodźców objętych ochroną tymczasową, z czego około 76% stanowią kobiety, a jedną trzecią – dzieci.

Rysunek 3 – Porównanie grup obywateli Ukrainy w Polsce

Kategoria	Migranci zarobkowi (2014–2021)	Uchodźcy wojenni (po 24.02.2022)
Wielkość populacji	ok. 1.35 mln	ok. 1.0 mln w Polsce (3.8 mln przekroczyło granicę)
Okres przyjazdu	2014–2021 (przed inwazją 24.02.2022)	po 24.02.2022 (po eskalacji wojny)

Przyczyny migracji	Ekonomiczne (praca, lepsze zarobki, edukacja)	Ucieczka przed konfliktem zbrojnym
Znajomość języka polskiego	58% deklaruje znajomość języka	Niska znajomość, kluczowa bariera integracyjna
Struktura płci	40–54% kobiet	76% kobiet, 1/3 to dzieci
Integracja społeczna	Wysoki poziom integracji społecznej i zawodowej	Niższa integracja, zależna od wsparcia instytucjonalnego
Sytuacja na rynku pracy	Niskie bezrobocie, zatrudnienie zgodne z kwalifikacjami	65% wskaźnik zatrudnienia (często poniżej kwalifikacji)
Status prawny	Status migranta zarobkowego	Status uchodźcy objętego ochroną tymczasową

Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych danych statystycznych i wyników badań (VOICE WP2 Raport – Polska)

Raport podkreśla, że bliskość geograficzna, pokrewieństwo językowe oraz istniejące sieci diasporalne ułatwiły szybkie przyjęcie i osiedlenie się uchodźców w pierwszych miesiącach po lutym 2022 r.

Działania rządowe były oparte na Ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (2022), która stworzyła natychmiastowe ramy prawne zapewniające prawo pobytu, dostęp do edukacji, zatrudnienia i usług społecznych. Na mocy tej ustawy uchodźcy otrzymali numer PESEL, umożliwiający pełny dostęp do rynku pracy i opieki zdrowotnej.

Na początku 2025 r. wskaźnik zatrudnienia ustabilizował się na poziomie około 65%, czemu sprzyjały uproszczone procedury rejestracji w urzędach pracy oraz działalność agencji pracy tymczasowej. Mimo to większość uchodźców jest zatrudniona w nisko opłacanych lub krótkoterminowych sektorach, takich jak usługi, gastronomia, produkcja i logistyka. Raport wskazuje na zjawisko dekwalfikacji (deskilling), ponieważ wielu uchodźców posiada wyższe wykształcenie lub specjalistyczne doświadczenie zawodowe (m.in. nauczyciele, inżynierowie, pracownicy ochrony zdrowia).

Znajomość języka polskiego stanowi decydujący czynnik jakości zatrudnienia. Choć podobieństwo językowe między polskim a ukraińskim umożliwia szybkie przyswajanie podstaw komunikacji, niedostateczna biegłość językowa nadal ogranicza dostęp do prac wymagających kwalifikacji oraz formalnych programów kształcenia zawodowego (VET). Bariera językowa jest szczególnie istotna w zawodach regulowanych, gdzie dokumentacja i certyfikacja muszą być prowadzone w języku polskim.

Interesariusze cytowani w raporcie podkreślają potrzebę tworzenia zintegrowanych ścieżek wsparcia, łączących:

- **kursy języka polskiego dla pracujących** (Polish-to-Work), dopasowane do sektorów zatrudnienia,
- kształcenie zawodowe i **mechanizmy uznawania kwalifikacji**,
- zapewnienie opieki nad dziećmi oraz wsparcie psychologiczne dla kobiet powracających na rynek pracy.

Pomimo wyzwań, doświadczenie Polski jest uznawane za pozytywny przykład szybkiej aktywizacji zawodowej uchodźców. Szybka mobilizacja instytucji publicznych i uproszczone przepisy prawne umożliwiły wielu osobom podjęcie pracy i osiągnięcie samodzielności. Jednak – jak wskazuje raport – bez systemowego uznawania wcześniejszego uczenia się i lepszych programów pomostowych prowadzących do zawodów zgodnych z kwalifikacjami, zjawisko niedopasowania kompetencji może utrzymać się w dłuższej perspektywie jako problem strukturalny.

2.4 Przegląd Włoch

Na maj 2025 r. Włochy gościły około 205 307 uchodźców z Ukrainy, zgodnie z danymi Krajowego Urzędu Statystycznego – Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT, 2025). Populacja uchodźców ma w większości charakter żeńsko-dziecięcy (143 497 kobiet, czyli ok. 70%) i obejmuje osoby o wysokim poziomie wykształcenia oraz doświadczeniu zawodowym w takich sektorach, jak edukacja, administracja i usługi (*VOICE WP2 Raport – Włochy*).

Reakcja władz włoskich opiera się na wdrożeniu Dyrektywy w sprawie tymczasowej ochrony (2001/55/WE), która gwarantuje natychmiastowy dostęp do opieki zdrowotnej, edukacji i rynku pracy. Działania integracyjne są zarządzane na poziomie regionalnym, co prowadzi do zróżnicowanego dostępu do wsparcia i fragmentacji systemu w zależności od terytorium.

Raport opisuje infrastrukturę kształcenia dorosłych we Włoszech, która jest dobrze rozwinięta, lecz niewystarczająco inkluzywna. Centri Provinciali per l'Istruzione degli Adulti (CPIA) odgrywają kluczową rolę w prowadzeniu kursów języka włoskiego oraz szkoleń podstawowych. System ten jednak zmaga się z ograniczeniami pojemnościowymi, złożoną biurokracją i długimi czasami oczekiwania na rejestrację.

Główne założenia zidentyfikowane w raporcie to:

- **Język w kontekście zawodowym** – znajomość języka włoskiego pozostaje główną przeszkodą, zwłaszcza w odniesieniu do regionalnych odmian językowych używanych w sektorach opieki i gastronomii;
- **Uznawanie kwalifikacji zawodowych** – Włochy nie posiadają jednolitego krajowego systemu uznawania dyplomów i kwalifikacji spoza UE, co prowadzi do dużych opóźnień w procedurach równoważności;
- **Mobilność i biurokracja** – brak transportu publicznego oraz złożone wymagania administracyjne często zniechęcają uchodźców do udziału w kursach;

Pomimo tych występujących barier pojawiają się pozytywne praktyki. W niektórych regionach, zwłaszcza w Abruzji, Emilii-Romanii i Lombardii, wprowadzono formy nauczania hybrydowego, łączące zajęcia stacjonarne i online, a także programy wypożyczania sprzętu cyfrowego, umożliwiające udział kobiet i osób uczących się zdalnie. Raport wskazuje również na rosnącą współpracę pomiędzy organizacjami pozarządowymi a regionalnymi ośrodkami kształcenia zawodowego, które coraz częściej tworzą zintegrowane pakiety szkoleniowe łączące naukę języka, kompetencje cyfrowe i umiejętności zawodowe, choć ich zasięg terytorialny wciąż pozostaje ograniczony.

Wzorce zatrudnienia pokazują, że wiele kobiet z Ukrainy pracuje w sektorach opieki, gastronomii i usług domowych, poniżej posiadanego poziomu kwalifikacji. Strukturalne cechy rynku pracy we Włoszech, takie jak sezonowość, nieformalność i ograniczona stabilność zatrudnienia, dodatkowo utrudniają integrację zawodową. Interesariusze podkreślają potrzebę mentoringu, staży zawodowych oraz uznawania uczenia się nieformalnego, jako kluczowych kroków w kierunku skutecznej integracji.

Przypadek Włoch ilustruje kontekst o wysokim potencjale edukacyjnym, ograniczany jednak przez bariery strukturalne i administracyjne. Inwestowanie w naukę języka zorientowaną na zadania zawodowe, systemy uznawania kwalifikacji oraz elastyczne modele szkoleniowe mogłoby znacząco poprawić długofalowe wyniki integracji uchodźców.

2.5 Analiza porównawcza kontekstów krajowych z perspektywy unijnej

We wszystkich trzech analizowanych krajach – Hiszpanii, Polsce i Włoszech – zaobserwowane trendy odzwierciedlają **sytuację ogólnounijną**: wysoki poziom

kapitału ludzkiego wśród uchodźców, utrzymujące się bariery językowe oraz w zakresie uznawania kwalifikacji, a także niespójną koordynację usług integracyjnych.

- **Hiszpania** pokazuje potencjał elastyczności działań oddolnych prowadzonych przez organizacje pozarządowe w zdecentralizowanym systemie zarządzania,
- **Polska** stanowi przykład skutecznej wczesnej aktywizacji zawodowej, lecz potrzebuje uzupełniających działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji,
- **Włochy** wskazują, że biurokracja, rozproszenie administracyjne i segmentacja sektorowa spowalniają proces integracji.

W ujęciu przekrojowym, zebrane dane potwierdzają zasadność podejścia przyjętego w projekcie VOICE, opartego na tworzeniu modułowych, zintegrowanych i przyjaznych systemom uznawalności ścieżek uczenia się, koncentrujących się na języku dla zatrudnialności, umiejętnościach cyfrowych, miękkich i przedsiębiorczych, bezpośrednio odpowiadających rzeczywistym warunkom.

3. Metodologia

Niniejszy raport zbiorczy został opracowany w oparciu o wspólne ramy badawcze określone w dokumencie VOICE WP2 Wspólna Metodyka oraz wdrożone za pomocą wspólnego szablonu Załącznika A – Analiza Potrzeb i Identyfikacja Luk Szkoleniowych, wraz z zestawem ujednoczonych pytań badawczych.

Wszystkie cztery raporty krajowe (UE, Hiszpania, Polska, Włochy) zostały opracowane zgodnie z tą samą strukturą, co zapewniło porównywalność i spójność wyników w różnych kontekstach krajowych. Podejście metodologiczne zostało przedstawione i zatwierdzone podczas spotkania inauguracyjnego projektu w Brukseli, a następnie zastosowane przez zespoły partnerskie przypisane do poszczególnych krajów, gdzie zespół IHF był odpowiedzialny za analizę na poziomie Unii Europejskiej w ramach działania A002.002.

Zakres analizy i badania źródłowe

Każdy raport krajowy opierał się przede wszystkim na badaniach obejmujących aktualne i wiarygodne źródła danych.

- Raport unijny analizował dokumenty instytucjonalne pochodzące z Komisji Europejskiej, Rady Unii Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Eurostaty, OECD, Agencji Praw Podstawowych UE, Eurofound, Europejskiej Sieci Migracyjnej oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego – w celu określenia dynamiki rynku pracy, systemów edukacji i kształcenia zawodowego oraz środków inwestycyjnych;
- Raport hiszpański analizował zarówno źródła europejskie, jak i krajowe, m.in. Komisję Europejską, UNHCR, OECD, Europejską Agencję Wsparcia w dziedzinie Azylu oraz Ministerstwo ds. Integracji, Zabezpieczenia Społecznego i Migracji, a także raporty organizacji pozarządowych, takich jak CEAR i Accem;
- Raport polski łączył dane europejskie i międzynarodowe (Komisja Europejska, UNHCR, EUAA) z informacjami krajowymi pochodzącymi z Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu do Spraw Cudzoziemców oraz właściwych ministerstw branżowych, uzupełnionymi o wyniki badań naukowych i analiz polityk opracowanych przez krajowe think tanki;
- Raport włoski opierał się na analogicznym podejściu, korzystając z danych z Rady Unii Europejskiej, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Eurostatu, CEDEFOP, UNHCR i Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji.

Wszystkie źródła zostały wybrane według dwóch kryteriów: aktualności (głównie lata 2022-2025), oraz wiarygodności instytucjonalnej.

Mapowanie interesariuszy i analiza dobrych praktyk

Każdy partner projektu przeprowadził mapowanie interesariuszy, aby zidentyfikować instytucje, organizacje pozarządowe i agencje zaangażowane w proces integracji uchodźców i szkolenia zawodowe, zgodnie z Załącznikiem B do Wspólnej Metodyki.

- W Hiszpanii interesariusze zostali zidentyfikowani na podstawie rejestrów publicznych i źródeł internetowych; chociaż nie prowadzono bezpośrednich wywiadów, wykorzystano dane wtórne i wkład instytucjonalny;
- W Polsce opracowano szeroką mapę podmiotów, obejmujących ministerstwa, urzędy pracy, administracje regionalne i partnerów społecznych - łącząc dane instytucjonalne z wynikami wcześniejszych konsultacji;
- We Włoszech badania uzupełniono informacjami z bezpośrednich kontaktów z organizacjami pozarządowymi i regionalnymi dostawcami usług szkoleniowych.

Uzyskane wyniki zostały następnie wykorzystane do opracowania Repozytorium Inicjatyw Innowacji Społecznych, które stanowi uzupełnienie raportów krajowych.

Analiza i synteza danych

Cztery raporty krajowe opierały się na zunifikowanym procesie analitycznym. Wskaźniki ilościowe (demografia, zatrudnienie, uczestnictwo w szkoleniach) zostały zweryfikowane i zestawione z analizami jakościowymi, dotyczącymi barier integracyjnych, oferty szkoleniowej i perspektyw interesariuszy. Następnie wyniki zostały przeniesione do wspólnej Macierzy Luk Kompetencyjnych (Załącznik C), umożliwiającej porównanie i agregację danych między krajami. Działanie A002.002 obejmowało również opracowanie zestawu wspólnych rezultatów: raportów krajowych, repozytorium inicjatyw oraz niniejszego raportu zbiorczego, gwarantując spójność metodologiczną.

Zapewnienie jakości i ograniczenia

Wspólna Metodyka określiła standardy jakości w zakresie rzetelności źródeł, wewnętrznej weryfikacji partnerskiej oraz zgodności z zasadami ochrony danych osobowych. Wszystkie raporty mają charakter desk research – nie obejmują badań terenowych z udziałem beneficjentów na etapie WP2. Bezpośrednie badania uczestniczące zostaną przeprowadzone w dalszych etapach projektu (WP3 i WP4) w ramach działań partycypacyjnych i pilotażowych z udziałem użytkowników końcowych oraz pracodawców.

Podsumowanie kluczowych cech metodologicznych

- **Projekt badania:** wspólne ramy metodologiczne i ujednolicony szablon; realizacja przez pary partnerskie przypisane do krajów;

- **Metoda:** strukturalny przegląd danych z wiarygodnych źródeł unijnych, międzynarodowych i krajowych; wspólna siatka analityczna dla zapewnienia porównywalności;
- **Interesariusze:** zidentyfikowani na podstawie baz danych, konsultacji i rejestrów NGO; brak badań terytorialnych w ramach WP2;
- **Kryteria:** aktualność (po 2022r.) oraz wiarygodność instytucjonalna;
- **Jakość i etyka:** praca oparta na dowodach weryfikacja partnerska, zgodność z RODO.

4. Kluczowe ustalenia

4.1 Demografia i profil społeczny

We wszystkich analizowanych krajach populacja uchodźców z Ukrainy to w zdecydowanym stopniu kobiety (70–85%), obejmuje głównie osoby w wieku 25–49 lat i charakteryzuje się średnim lub wysokim poziomem wykształcenia – znaczna część posiada wykształcenie wyższe. Wzorzec ten jest spójny we wszystkich czterech raportach krajowych (*VOICE WP2 Raporty – UE, Hiszpania, Polska, Włochy*).

Większość uchodźców wcześniej pracowała w sektorach edukacji, administracji, ochrony zdrowia i usług, jednak przejście do równorzędnych zawodów w krajach przyjmujących pozostaje utrudnione z powodu barier językowych, braku uznania wcześniejszych kwalifikacji oraz obowiązków opiekuńczych, które w nieproporcjonalny sposób obciążają kobiety.

W raporcie unijnym wskazano dodatkowo czynniki strukturalne, takie jak braki mieszkaniowe, ograniczenia transportowe oraz trudności w łączeniu nauki lub pracy z opieką nad dziećmi. Raport hiszpański podkreśla, że uchodźcy są wysoce wykwalifikowani, lecz niedostatecznie wykorzystani na rynku pracy, natomiast raport włoski zwraca uwagę na rozbieżność między poziomem wykształcenia a realnymi możliwościami zatrudnienia. W Polsce profil demograficzny jest podobny, przy czym wskaźnik zatrudnienia jest wyższy dzięki natychmiastowemu dostępowi do rynku pracy na mocy specustawy z 12 marca 2022 r.

Dane potwierdzają, że populacja uchodźców dysponuje silnym kapitałem ludzkim, lecz ma ograniczone możliwości jego pełnego wykorzystania. Dlatego działania szkoleniowego w ramach projektu VOICE powinny:

- **Uznawać i potwierdzać wcześniejsze uczenie się** poprzez elastyczne mechanizmy walidacji;

- **Dostosować formy nauki do sytuacji rodzinnej i płci**, np. poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi;
- **Wspierać przekwalifikowanie** w sektorach, które oferują możliwości wykorzystania transferowalnych kompetencji.

4.2 Zatrudnienie i uczestnictwo ekonomiczne

Wszystkie raporty potwierdzają silną motywację do pracy wśród uchodźców, jednak wzorce zatrudnienia znacznie różnią się między krajami. Choć wielu beneficjentów szybko podjęło zatrudnienie dzięki Dyrektywie w sprawie tymczasowej ochrony (2001/55/WE) oraz uproszczonym procedurom krajowym, ich ścieżki zawodowe są niestabilne, często związane z nadkwalifikacją lub tymczasowymi kontraktami. Rysunek 4 przedstawia syntezę porównawczą.

Rysunek 4 - Uczestnictwo w rynku pracy - podsumowanie

Kraj	Wskaźniki zatrudnienia	Główne sektory zatrudnienia	Kluczowe bariery
UE	55-60 %	Usługi, gastronomia, logistyka, opieka	Język, uznawanie kwalifikacji, opieka nad dziećmi
Hiszpania	40-50 %	Gastronomia, opieka domowa, administracja	Znajomość języka, różnice regionalne
Polska	65 %	Produkcja, logistyka, usługi	Kontrakty czasowe, dekwalfikacja, znajomość języka
Włochy	45-55 %	Opieka, gastronomia, usługi	Znajomość języka, biurokracja, brak informacji o ofertach VET

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z raportów krajowych i unijnych VOICE WP2.

Polska wykazuje najwyższy poziom uczestnictwa w rynku pracy, co wynika z wczesnych działań aktywizacyjnych i ułatwionego dostępu do zatrudnienia, lecz większość osób pracuje w sektorach niskopłatnych lub czasowych. Hiszpania i Włochy cechują się wolniejszym wejściem na rynek pracy, głównie ze względu na bariery językowe i złożoność administracyjną; w obu przypadkach znaczna część uchodźców z wyższym wykształceniem pracuje w sektorze usług lub opieki domowej. Na poziomie UE raport wskazuje, że brak uznania kwalifikacji, obowiązki opiekuńcze i rozproszone systemy szkoleniowe pozostają najsilniejszymi

czynnikami ograniczającymi mobilność zawodową.

4.3 Umiejętności językowe, cyfrowe, miękkie/transwersalne, przedsiębiorcze

Wszystkie cztery raporty krajowe zgodnie wskazują, że **biegłość językowa** jest najważniejszą luką kompetencyjną. Partnerzy projektu podkreślają konieczność wprowadzania szkoleń językowych zorientowanych zawodowo, tj. dostosowanych do konkretnych sektorów i zadań w miejscu pracy, a nie ogólnych kursów języka. W Hiszpanii i we Włoszech potrzeba ta jest powiązana z zatrudnieniem w sektorach gastronomii, opieki i administracji, natomiast w Polsce nacisk położono na branżę produkcyjną i logistyczną. Na poziomie unijnym raport WP2 podkreśla, że nauka języka powinna być ściśle powiązana z rozwojem kompetencji zawodowych, tak aby służyła bezpośrednio gotowości do pracy.

Kompetencje cyfrowe wykazują znaczne zróżnicowanie. Choć większość uchodźców posiada podstawowe umiejętności obsługi urządzeń mobilnych i komunikacji online, raporty wskazują na brak umiejętności praktycznych, takich jak korzystanie z platform rekrutacyjnych, składanie dokumentów online, praca zdalna i współpraca w środowiskach cyfrowych oraz podstawy cyberbezpieczeństwa. We Włoszech i Hiszpanii luki te są szczególnie widoczne wśród osób starszych, natomiast w Polsce młodszy uczestnicy wykazują lepsze kompetencje cyfrowe i częstsze korzystanie z usług online.

Umiejętności miękkie i transwersalne takie jak komunikacja interpersonalna, świadomość międzykulturowa, praca zespołowa i adaptacyjność, są coraz bardziej cenione przez pracodawców. W Hiszpanii i we Włoszech uznano je za kluczowe dla odbudowy pewności siebie i ponownego wejścia na rynek pracy.

Przedsiębiorczość i samozatrudnienie pojawiają się jako obszar rosnącego zainteresowania, zwłaszcza w Hiszpanii i we Włoszech, gdzie już funkcjonują lokalne inicjatywy wspierające mikroprzedsiębiorczość i przedsiębiorstwa społeczne. Jednak większość uchodźców nie posiada podstawowej wiedzy w zakresie planowania biznesu, zarządzania finansami czy przepisów podatkowych, dlatego niezbędne są programy mentoringowe i mikrofinansowe, aby ten potencjał mógł się rozwinąć.

Rysunek 5 – Zbiorcze zestawienie luk kompetencyjnych i priorytetów szkoleniowych

Obszar umiejętności	Zidentyfikowane luki wspólne	Główne grupy docelowe	Charakterystyka krajowa	Wnioski szkoleniowe (zbiorcze)
Język dla włączenia społecznego i zatrudnienia	Ograniczona znajomość języka kraju przyjmującego w codziennej komunikacji i w pracy; brak modułów zawodowych i kontekstowych	Wszyscy uchodźcy, zwłaszcza kobiety oraz osoby zatrudnione w sektorach opieki, gastronomii i logistyki	Hiszpania/Włochy: wysoka zależność od sektorów wymagających biegłości językowej; Polska: podobieństwo językowe, ale wymagana formalna biegłość	Tworzyć moduły łączące komunikację codzienną i zawodową; integrować naukę języka z kompetencjami miękkimi, orientacją obywatelską i zdolności do zatrudnienia aby poprawić zarówno integrację, jak i gotowość do pracy
Umiejętności cyfrowe w pracy i życiu codziennym	Powszechna znajomość technologii informacyjno-komunikacyjnych, jednak kompetencje cyfrowe mające zastosowanie praktyczne (e-usługi, poszukiwanie pracy online, praca zdalna) są na niskim poziomie	Osoby starsze; kobiety z obowiązkami opiekuńczymi; osoby o niskich dochodach	Włochy/Hiszpania: starsi uczestnicy mniej zaznajomieni z platformami cyfrowymi; Polska: lepsze wyniki wśród młodzieży	Tworzyć praktyczne laboratoria cyfrowe ; łączyć naukę obsługi e-usług z zadaniami zawodowymi i poszukiwaniem pracy
Umiejętności miękkie/transwersalne	Brak pewności siebie, ograniczone umiejętności komunikacji, współpracy i rozumienia międzykulturowego	Wszystkie grupy	Hiszpania i Włochy: kluczowe znaczenie dla zatrudnienia w sektorze usług; UE: kluczowe znaczenie dla integracji i spójności społecznej	Stosować ćwiczenia scenariuszowe, mentoring i współpracę grupową ; powiązać szkolenia z realnymi sytuacjami zawodowymi
Kompetencje przedsiębiorcze	Brak wiedzy z zakresu planowania, marketingu, prawa i promocji własnej działalności	Osoby dążące do samozatrudnienia lub prowadzenia mikrofirm	Hiszpania i Włochy: duży lokalny potencjał dla mikroprzedsiębiorstw; Polska: rosnące zainteresowanie pracą freelancerską	Tworzyć moduły wprowadzające do przedsiębiorczości , z mentoringiem i narzędziami biznesowymi; łączyć z dostępem do mikrofinansowania
Walidacja i uznawanie kompetencji	Niska świadomość i złożone procedury uznawania wcześniejszego wykształcenia i nieformalnego doświadczenia	Osoby z wykształceniem wyższym i doświadczeniem zawodowym	Włochy: rozproszony system; Polska i Hiszpania: ograniczone mechanizmy instytucjonalne	Włączyć narzędzia samooceny i profilowania kompetencji ; kierować uczestników do krajowych instytucji uznawalności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z czterech raportów krajowych VOICE WP2.

Wszystkie raporty krajowe potwierdzają, że **kompetencje językowe, cyfrowe i społeczne** stanowią fundament zatrudnialności. Integracja **walidacji wcześniejszego uczenia się i elementów przedsiębiorczości** zwiększa nie tylko dostęp do rynku pracy, lecz także stabilność zatrudnienia i samodzielność ekonomiczną. Zbiorcze wnioski wskazują na konieczność tworzenia modeli szkoleniowych o charakterze modułowym, inkluzywnym i praktycznym, bezpośrednio powiązanych z potrzebami rynku pracy oraz rozwojem osobistym uczestników.

4.4 Oferta szkoleniowa i dostęp

Analiza przeprowadzona w trzech krajach partnerskich oraz na poziomie Unii Europejskiej ujawnia, że istnieje szeroka, lecz rozproszona oferta szkoleniowa. Większość możliwości edukacyjnych jest oferowana przez władze regionalne, urzędy pracy oraz organizacje pozarządowe, jednak brak im centralnej koordynacji, spójności i widoczności. Raport unijny wskazuje, że pomimo szerokiej dostępności programów, rzadko łączą one naukę języka, kompetencje cyfrowe i umiejętności zawodowe w jeden zintegrowany model szkoleniowy.

- **Hiszpania** charakteryzuje się silną obecnością organizacji pozarządowych oraz innowacyjnych inicjatyw lokalnych, jednak brakuje im spójności w zakresie certyfikacji i monitorowania efektów kształcenia;
- **Polska** z kolei wykazała szybką mobilizację systemu aktywizacji zawodowej, lecz potrzebuje trwalszych i bardziej zróżnicowanych ścieżek rozwoju kompetencji;
- **Włochy** posiadają dobrze rozwiniętą sieć edukacji dorosłych, lecz biurokratyczne procedury i ograniczona świadomość dostępnych możliwości nadal utrudniają do niej dostęp.

Nieformalne dane zebrane od interesariuszy, podsumowane w czterech raportach krajowych, wskazują na wspólne potrzeby w zakresie:

- bardziej przejrzystych **ścieżek informacyjnych** i wskazówek dla osób uczących się,
- większego **zaangażowania pracodawców** w projektowanie programów szkoleniowych,
- **elastycznych i hybrydowych form nauczania**, umożliwiających łączenie nauki z obowiązkami domowymi,
- oraz bardziej efektywnego systemu **uznawania efektów uczenia się** nieformalnego i pozaformalnego.

W rezultacie, cztery raporty krajowe opisują krajobraz szkoleniowy bogaty w inicjatywy, lecz ubogi w integrację. Zgromadzone dane jednoznacznie wskazują na potrzebę opracowania w ramach projektu VOICE modelu szkoleniowego, który będzie dostępny, modułowy, łączył kompetencje językowe, cyfrowe i miękkie, a jednocześnie będzie zorientowany na uznawalność i trwałość rezultatów w skali europejskiej.

5. Luki szkoleniowe i obszary priorytetowe

Zbiorcza Macierz Luk Kompetencyjnych razem z czterema raportami krajowymi, wskazują spójny zestaw priorytetowych obszarów szkoleniowych, które bezpośrednio odpowiadają na bariery i potrzeby zidentyfikowane w badaniach WP2. Pomimo różnic kontekstowych, raporty Hiszpanii, Polski, Włoch oraz analiza na poziomie Unii Europejskiej koncentrują się na czterech głównych obszarach priorytetowych: **język dla włączenia społecznego i zatrudnienia, praktyczne kompetencje cyfrowe, umiejętności miękkie/transwersalne, oraz kompetencje przedsiębiorcze.**

Te cztery domeny są ze sobą ściśle powiązane i wzajemnie się uzupełniają: kompetencje językowe i cyfrowe pełnią funkcję narzędzi dostępu i komunikacji, umiejętności miękkie wspierają integrację społeczną i zawodową, natomiast przedsiębiorczość otwiera ścieżki samozatrudnienia i rozwoju zawodowego, szczególnie tam, gdzie dopasowanie do rynku pracy pozostaje ograniczone.

Poniżej przedstawiono syntetyczne omówienie powtarzających się ustaleń z raportów krajowych, z uwzględnieniem różnic kontekstowych.

5.1 Język dla włączenia społecznego i zatrudnienia

Co: Praktyczne, zadaniowe moduły szkoleniowe łączące codzienną komunikację z językiem zawodowym, szczególnie dla sektorów takich jak gastronomia, logistyka, opieka zdrowotna, edukacja i administracja.

Dlaczego: Wszystkie raporty wskazują, że znajomość języka kraju przyjmującego pozostaje najbardziej trwałą i przekrojową barierą w dostępie do zatrudnienia i pełnej integracji społecznej. Obecna oferta kursów językowych jest często ogólna, teoretyczna i niedostosowana do kontekstu zawodowego.

Gdzie potrzeba jest największa: W **Hiszpanii** i we **Włoszech** gdzie wysokie znaczenie biegłości językowej oraz różnice regionalne wpływają na charakter rynku pracy; w Polsce, gdzie podobieństwo językowe ułatwia komunikację codzienną, lecz biegłość językowa nadal wymagana jest w zawodach regulowanych.

Jak powinno się rozwijać:

- Integrować **naukę języka z mediacją kulturową i praktyką zawodową**,
- Opracowywać **moduły sektorowe** (np. „Polski dla pracowników ochrony zdrowia”, „Włoski w gastronomii”, „Hiszpański w administracji biurowej”),
- Łączyć **zajęcia stacjonarne i online** dla zapewnienia elastyczności i skalowalności.

Szkolenia językowe są również ważnym narzędziem włączenia społecznego,

wzmacniającym autonomię, pewność siebie oraz aktywne uczestnictwo w lokalnych społecznościach.

5.2 Praktyczne kompetencje cyfrowe dla pracy i usług

Co: Umiejętności związane z cyfrową tożsamością, korzystaniem z e-usług, poszukiwaniem pracy online, współpracą zdalną i podstawowym bezpieczeństwem cyfrowym.

Dlaczego: Kompetencje cyfrowe są obecnie niezbędne zarówno w kontekście zatrudnienia, jak i codziennego życia. Raporty wskazują, że mimo powszechnej znajomości urządzeń mobilnych, uchodźcy często nie posiadają uporządkowanej wiedzy z zakresu cyfrowych kompetencji zawodowych.

Różnice krajowe:

- **Polska:** wyższy poziom cyfrowego zaangażowania i lepsza dostępność e-usług publicznych,
- **Hiszpania i Włochy:** większe różnice pokoleniowe i płciowe, konieczność wsparcia kobiet i osób starszych,
- **UE:** rekomendacja integracji nauki języka i kompetencji cyfrowych jako podwójnej alfabetyzacji.

Jak przeciwdziałać lukom:

- Tworzyć **praktyczne laboratoria cyfrowe** w ramach programów zatrudnialności,
- Promować **włączenie cyfrowe** poprzez proste, zadaniowe ćwiczenia (np. wypełnianie formularzy online, tworzenie CV, korzystanie z platform współpracy).

5.3 Umiejętności miękkie/transwersalne dla integracji zawodowej

Co: Umiejętności interpersonalne, międzykulturowe i behawioralne, wspierające gotowość do pracy, pewność siebie i spójność społeczną.

Dlaczego: Pracodawcy we wszystkich raportach podkreślają, że kompetencje językowe i techniczne nie wystarczają, jeśli nie towarzyszą im umiejętności interpersonalne, takie jak komunikacja, praca zespołowa, adaptacja i inteligencja emocjonalna. Te kompetencje sprzyjają również odbudowie dobrostanu psychicznego i wzmocnieniu po doświadczeniu przymusowego przesiedlenia.

Różnice krajowe:

- **Hiszpani i Włochy:** pracodawcy wskazują na potrzebę poprawy umiejętności pracy zespołowej i obsługi klienta,
- **Polska:** nacisk na adaptacyjność i świadomość międzykulturową w zespołach

mieszanych,

- **UE:** uznaje kompetencje miękkie za „społeczny kapitał” umożliwiającą integrację i zatrudnienie.

Jak wdrażać:

- Stosować **symulacje sytuacyjne, mentoring oraz projekty grupowe**,
- Uwzględniać **nieformalne opinie uczestników** w celu dostosowania treści do rzeczywistych kontekstów zawodowych.

5.4 Kompetencje przedsiębiorcze i ścieżki zatrudnienia

Co: Wiedza i umiejętności z zakresu generowania pomysłów biznesowych, podstaw finansów, marketingu i komunikacji, znajomości lokalnych regulacji oraz wykorzystywania narzędzi cyfrowych w przedsiębiorczości.

Dlaczego: Dla wielu uchodźców – zwłaszcza kobiet i specjalistów, którzy nie mogą pracować w zawodach regulowanych – przedsiębiorczość stanowi szansę na niezależność i stabilność. Jednak we wszystkich raportach podkreślono ograniczony dostęp do doradztwa, mentoringu i finansowania początkowego.

Gdzie jest najbardziej istotne:

- **Hiszpania i Włochy** posiadają silny ekosystem lokalnych inicjatyw wspierających mikroprzedsiębiorczość i przedsiębiorstwa społeczne,
- **Polska** wykazuje rosnące zainteresowanie freelancingiem i pracą zdalną,
- **UE** wykazuje potencjał w zakresie skalowalności i wymiany wiedzy poprzez platformy cyfrowe.

Jak wzmocnić:

- Oferować **moduły wprowadzające do przedsiębiorczości** z praktycznymi narzędziami i mentoringiem,
- Łączyć szkolenia z **instytucjami mikrofinansowymi i inkubatorami**, działającymi w regionach partnerskich.

Rysunek 6. Luki szkoleniowe i implikacje projektowe dla WP3

Luka szkoleniowa	Implikacje projektowe dla WP3 (Adaptacja)	Założenia wdrożeniowe dla WP4 (Pilotaż)
Język dla włączenia społecznego i zatrudnienia	Opracowanie podzielonych na sektory modułów „Język w pracy i życiu codziennym”; integracja z elementami cyfrowymi i obywatelskimi; uwzględnienie wzajemnego uczenia się i laboratoriów wymowy.	Łączenie samodzielnej nauki online z warsztatami stacjonarnymi, sesjami informacji zwrotnej i obserwacją pracy; angażowanie uczestników we współtworzenie treści.

Luka szkoleniowa	Implikacje projektowe dla WP3 (Adaptacja)	Założenia wdrożeniowe dla WP4 (Pilotaż)
Kompetencje cyfrowe	Tworzenie praktycznych zestawów narzędzi dla rekrutacji online, e-administracji i współpracy cyfrowej; zapewnianie zgodności z urządzeniami mobilnymi.	Wdrażanie modelu nauki hybrydowej z mentorami cyfrowymi; uwzględnianie oceny poprzez rzeczywiste zadania online (np. testy samooceny).
Umiejętności miękkie/transwersalne	Opracowanie interaktywnych ćwiczeń (odgrywanie ról, studia przypadków, dialogi międzykulturowe); współtworzenie treści z interesariuszami.	Realizacja poprzez mentoring, sesje coachingowe i informacje zwrotne od innych uczestników; uznawanie osiągnięć poprzez mikrokwalifikacje.
Kompetencje przedsiębiorcze	Wprowadzanie podstaw przedsiębiorczości i marketingu cyfrowego; stosowanie przykładów uwzględniających aspekt płci.	Wspieranie projektów realizowanych pod opieką mentorów oraz grupy praktyków; organizowanie małoskalowych wyzwań biznesowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z czterech raportów krajowych VOICE WP2.

Zbiorne wyniki czterech raportów jasno pokazują, że **luki szkoleniowe nie są odosobnione, ale mają charakter systemowy** – są powiązane ze sobą w obszarach językowym, cyfrowym i umiejętności miękkich. Wszystkie kraje podkreślają potrzebę tworzenia **elastycznych, modułowych i praktycznych modeli uczenia się**, które będą odzwierciedlać rzeczywiste konteksty zawodowe i będą powiązane z systemami uznawalności kwalifikacji.

Zniwelowanie tych luk przyczyni się nie tylko do poprawy zatrudnialności, lecz także do wzmocnienia **włączenia społecznego, samodzielności i trwałej integracji zawodowej** – kluczowych celów projektu VOICE i jego kolejnego etapu, WP3 Adaptacja.

6. Rekomendacje dla WP3 (Adaptacja) i WP4 (Testowanie)

Trzy raporty krajowe (Hiszpanii, Polski i Włoch) oraz analiza na poziomie Unii Europejskiej konsekwentnie podkreślają, że przyszłe działania szkoleniowe i testowe w ramach projektu VOICE powinny opierać się na podejściu kompetencyjnym, modułowym oraz kontekstowym.

Rekomendacje koncentrują się wokół trzech uzupełniających się wymiarów:

- (1) Adaptacja i lokalizacja treści szkoleniowych (WP3),
- (2) Testowanie i mechanizmy walidacji (WP4),
- (3) Długofalowe działania polityczne i zapewnienie trwałości rezultatów w celu przenoszenia efektów projektu poza jego okres realizacji.

6.1 WP3 – Adaptacja i lokalizacja

Kolejny etap projektu (WP3) powinien przekształcić ustalenia WP2 w elastyczne, inkluzywne i ukierunkowane na uznawalność moduły szkoleniowe.

Wszystkie raporty krajowe podkreślają znaczenie integracji czterech głównych obszarów kompetencji – językowych, cyfrowych, miękkich i przedsiębiorczych – w ramach spójnej, zintegrowanej struktury, która może być lokalnie dostosowywana do potrzeb poszczególnych krajów.

Kluczowe rekomendacje:

- **Budowa modułowych kursów opartych na kompetencjach**, które łączą główne domeny: Język dla Włączenia Społecznego i Zatrudnienia ↔ Kompetencje Cyfrowe ↔ Umiejętności Miękkie ↔ Przedsiębiorczość. Struktura ta bezpośrednio odpowiada na cztery priorytetowe luki zidentyfikowane w WP2 (*VOICE WP2 Wspólna Metodyka; Macierz Luk Kompetencyjnych*).
- **Lokalizacja treści językowych i kulturowych**, zapewniająca dostępność materiałów w językach **ukraińskim, angielskim, hiszpańskim, polskim i włoskim**, z przykładami i **słownictwem sektorowym** dotyczącym gastronomii, opieki zdrowotnej, logistyki i usług (*VOICE WP2 Raporty krajowe – Hiszpania, Polska, Włochy*).
- **Uwzględnienie praktycznych zadań** i studiów przypadków, m.in. **dialogów zawodowych**, przykładów dokumentacji administracyjnej, narracji opartych na realnych miejscach pracy zebranych w ramach WP2 (*VOICE WP2 Raporty – UE*,

Włochy, Hiszpania).

- **Aktywne zaangażowanie interesariuszy** w projektowanie modułów, ćwiczeń i narzędzi oceny kompetencji, dla zapewnienia dopasowania treści do aktualnych potrzeb rynku pracy.
- **Wprowadzenie mikrocertyfi katów** powiązanych z poziomami **Europejskich Ram Kwalifikacji**, zwiększających uznawalność i przejrzystość zdobytych kompetencji (*VOICE WP2 Raport – UE*).
- **Uwzględnienie zasad dostępności i równości szans** – elastyczne tempo nauki, materiały dostosowane do urządzeń mobilnych, tryb asynchroniczny i stacjonarny, a także rozwiązania przyjazne dla kobiet i osób z obowiązkami opiekuńczymi (rekomendacja wspólna we wszystkich raportach krajowych).
- **Integracja komponentu językowego i cyfrowego** w ramach koncepcji kształcenia dwujęzycznego, wskazanej jako priorytet w raportach polskim i unijnym.

6.2 WP4 – Testowanie, walidacja i powiązania z zatrudnieniem

WP4 powinien przełożyć opracowane treści szkoleniowe na praktyczne działania pilotażowe, łączące komponenty e-learningowe i stacjonarne.

Wszystkie raporty wskazują, że pilotaże muszą być elastyczne, oparte na dowodach i współtworzone z interesariuszami – w szczególności z organizacjami szkoleniowymi, pracodawcami i organizacjami pozarządowymi.

Kluczowe rekomendacje:

- **Opracowanie programów pilotażowych o strukturze hybrydowej**, łączących moduły online z **warsztatami stacjonarnymi**, np. „język dla zatrudnienia”, „kliniki kompetencji cyfrowych”, „sesje orientacji zawodowej”.
- **Tworzenie grup mentoringowych i sieci rówieśniczego uczenia się**, z udziałem ambasadorów z ukraińskiej społeczności uchodźczej, wspierających uczestników w procesie nauki (*VOICE WP2 Raporty – UE, Włochy*).
- **Zaangażowanie pracodawców i partnerów społecznych** do oceny postępów uczestników za pomocą **rubryk kompetencyjnych** oraz końcowych ocen projektów, potwierdzanych **mikrocertyfi katami** lub **cyfrowymi odznakami**.
- **Systematyczne gromadzenie danych** ewaluacyjnych w ramach pilotażu, dotyczących poziomu językowego, umiejętności cyfrowych, frekwencji, satysfakcji uczestników i trenerów, w celu zapewnienia mierzalności efektów i jakości kształcenia.
- Wzmacnianie **usług pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego**, poprzez

współpracę z **regionalnymi urzędami pracy, organizacjami pozarządowymi i sieciami pracodawców** działającymi w sektorach hotelarstwa, gastronomii, logistyki, opieki zdrowotnej i edukacji.

- **Wymiana wiedzy i rezultatów** między partnerami projektu VOICE, umożliwiającą porównanie wyników i wzajemne uczenie się organizacji partnerskich.

6.3 Polityka i trwałość rezultatów projektu

Rekomendacje dotyczące trwałości i upowszechniania rezultatów projektu koncentrują się na zapewnieniu, aby model szkoleniowy VOICE przynosił trwałą wartość dodaną po zakończeniu realizacji projektu, poprzez koordynację, walidację i skalowanie efektów.

Zamiast formalnych zobowiązań instytucjonalnych rekomenduje się działania promujące i transferowe, umożliwiające stopniowe włączenie rezultatów projektu do ekosystemu Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+).

Kluczowe rekomendacje:

- **Uznawalność i walidacja:** promowanie stosowania **pakietów dowodowych uczestnika**, takich jak mikrocertyfikaty, podsumowania kompetencji, certyfikaty uczestnictwa lub ukończenia kompatybilnych z krajowymi systemami uznawalności oraz z narzędziem profilowania kompetencji obywateli państw trzecich.
- **Koordynacja i widoczność:** utrzymanie i rozwój **Repozytorium Inicjatyw Innowacji Społecznych VOICE**, które obejmuje ponad 40 przykładów dobrych praktyk, i przekształcenie go w trwałą europejską platformę wymiany wiedzy i współpracy interesariuszy.
- **Ekosystem przedsiębiorczości:** wspieranie połączeń pomiędzy uchodźcami zainteresowanymi samozatrudnieniem a istniejącymi lokalnymi podmiotami wsparcia przedsiębiorczości, takimi jak inkubatory, izby gospodarcze, fundusze mikrofinansowe i sieci mentoringowe.
- **DIALOG polityczny:** promowanie replikacji i upowszechniania rezultatów projektu na poziomie krajowym i unijnym, z udziałem samorządów terytorialnych i instytucji odpowiedzialnych za walidację kwalifikacji i integrację zawodową cudzoziemców.
- **Trwałość platformy VOICE po zakończeniu projektu:** zapewnienie **co najmniej trzyletniego okresu utrzymania rezultatów**, obejmującego

aktualizację treści, rozszerzanie partnerstw i utrzymanie dostępu dla uczestników (zgodnie z Formularzem Projektowym VOICE i Planem Upowszechniania).

Podsumowując, rekomendacje wynikające z czterech raportów krajowych VOICE skupiają się wokół jednej zasady nadrzędnej: VOICE powinien dostarczyć elastyczny, skoncentrowany na uczestnika i zorientowany na pracodawcę model włączenia zawodowego uchodźców. WP3 – Adaptacja oraz WP4 – Testowanie stanowią nie tylko test opracowanej metodologii, ale również dowód, że innowacje społeczne mogą przekładać diagnozę potrzeb na realne efekty integracyjne dla uchodźców z Ukrainy w całej Europie.

7. Referencje i raporty źródłowe

7.1 Przegląd UE

Caritas (2023). *Language is the key to integration*.

Council of the European Union. (2025, a). *Refugee inflow from Ukraine: How is the EU responding?* Available at <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/refugee-inflow-from-ukraine/>

Council of the European Union. (2025, b). *Ukrainian refugees in the EU: Key figures and data*. Available at <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/ukraine-refugees-eu/>

European Commission. (2022). *Migration management: Welcoming refugees from Ukraine*. Available at https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-refugees-ukraine_en

European Commission. (2024, a). *Migrants and refugees: Inclusive education*. Education and Training. Available at <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/inclusive-education/migrants-and-refugees>

European Commission. (2024, b). *Migration management: Welcoming refugees from Ukraine*. Available at https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-displaced-people-ukraine_en#:~:text=The%20European%20Commission%20proposed%20to.enjoying%20protection%20across%20the%20EU

European Commission. (2025, a). *Fleeing Ukraine: Your rights in the EU*. Available at https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/information-people-fleeing-war-ukraine/fleeing-ukraine-your-rights-eu_en

European Commission. (2025, b). *Welcoming displaced people from Ukraine*. Migration and Home Affairs. Available at https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-displaced-people-ukraine_en#:~:text=The%20European%20Commission%20proposed%20to.enjoying%20protection%20across%20the%20EU

European Investment Bank. (2023, October 5). *EU and EIB continue helping Ukraine build modern vocational education*

infrastructure. Available at <https://www.eib.org/en/press/all/2023-299-eu-and-eib-continue-helping-ukraine-build-modern-vocational-education-infrastructure>

European Parliamentary Research Service. (2025, February). *Displaced Ukrainians: Challenges and outlook for integration in the EU*. Available at [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2025\)769497](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2025)769497)

Eurofound. (2024). *Social impact of migration: Addressing the challenges of receiving and integrating Ukrainian refugees*. Publication Office of the European Union. Available at <https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/all/social-impact-migration-addressing-challenges-receiving-and-integrating-ukrainian>

Eurostat. (2025, August 11). *Temporary protection for persons fleeing Ukraine – monthly statistics*. Eurostat News. Available at https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics

European Union Agency for Fundamental Rights. (2023). *Barriers to employment of displaced Ukrainians*. FRA Publications. Available at <https://fra.europa.eu/en/publication/2023/barriers-employment-displaced-ukrainians>

Migration and Home Affairs (2025, May 16). *Asylum, migration and integration fund (2021-2027)*. Available at https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/asylum-migration-and-integration-funds/asylum-migration-and-integration-fund-2021-2027_en

OECD. (2023). *What we know about the skills and early labour market outcomes of refugees from Ukraine*. OECD Publishing. Available at https://www.oecd.org/en/publications/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine_c7e694aa-en.html

OECD & European Migration Network. (2024). *Labour market integration of beneficiaries of temporary protection from Ukraine*. OECD Publishing. Available at https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/migration/OECD-EMN%20Inform_%20Labour-market-integration-of-beneficiaries-of-temporary-protection-from-Ukraine.pdf

Operational Data Portal (2025). Available at <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Oxfam (2022). *Ukraine refugee response: Over 20 NGOs call on the EU and EU countries to put their commitments into practice*. Available at <https://www.oxfam.org/en/press-releases/ukraine-refugee-response-over-20-ngos-call-eu-and-eu-countries-put-their-commitments>

7.2 Raport krajowy – Hiszpania

Book (one author):

De Carlo, F. (2023). *Professional guidance and integration of migrants*. Roma Tre University. <https://romatrepress.uniroma3.it/wp-content/uploads/2023/05/lorie-fedc.pdf>

Policy Paper:

Centro Astalli. (2023). *Annual report 2023*. https://www.centroastalli.it/wp-content/uploads/2023/04/Astalli_rapporto-2023.pdf

CEAR. (2023). *2023 report: Refugees in Spain and Europe*. <https://www.cear.es/wp-content/uploads/2023/11/Executive-Summary-2023.pdf>

CEAR. (2024). *Guide for vocational training of refugees*. <https://www.cear.es/donante-de-emergencia/ayudar-ucrania/>
CEAR. (2024). *Temporary protection and integration challenges in Spain*. Spanish Commission for Refugee Aid. Retrieved from <https://asylumineurope.org>

CEAR. (2024). *Employment integration programs*. Spanish Commission for Refugee Aid. <https://www.cear.es>
European Commission. (2023). *Report on temporary protection for people fleeing Ukraine*. <https://eur-lex.europa.eu/legal->

content/IT/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A52023DC0140

European Commission. (2022, June 24). *Ukraine: Commission guidelines to help refugees access work and training*. Integration Migrants. Retrieved from <https://integrazionemigranti.gov.it/it-it/Ricerca-news/Dettaglio-news/id/2656/Ucraina-orientamenti-della-Commissione-per-aiutare-i-profughi-ad-accedere-lavoro-e-formazione>

European Commission. (2024, July 30). *Spain: a snapshot of digital skills*. Digital Skills and Jobs Platform. Retrieved from European Digital Skills and Jobs <https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/latest/briefs/spain-snapshot-digital-skills>

European Commission. (2023, January). *What we know about the skills and early labour market outcomes of refugees from Ukraine*. OECD. Retrieved from OECD website ([European Union Agency for Asylum, Digital Skills and Jobs Platform, OECD](https://www.oecd.org/ukraine-recovery/2023-01-11-what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine))

European Union Agency for Fundamental Rights. (2023). *Barriers to employment of displaced Ukrainians*. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/ef-fra-2023-barriers-employment-displaced-ukrainians_en.pdf

Eurofound. (2024). *Addressing the challenges of receiving and integrating Ukrainian refugees in the EU*. <https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/2024-03/ef23030en.pdf>

Fondazione ISMU. (2023, July). *Linguistic inclusion of adult foreigners*. <https://www.ismu.org/wp-content/uploads/2023/07/Paper-Inclusione-linguistica-degli-adulti-stranieri-Morlotti.pdf>

Government of Spain. (2025, February 25). *The Government of Spain has granted temporary protection to 236,570 people affected by the war in Ukraine*. La Moncloa. Retrieved from Government of Spain website (<https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/gobierno/news/paginas/2025/20250225-ukrainian-people-protection.aspx>)

IAB. (2024). *Barriers to employment for Ukrainian refugees in Spain*. https://doku.iab.de/arbeitsmarktdaten/Refugees_Spain_2024.pdf

Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung (IAB). (2024). *Labour market integration of Ukrainian refugees in Europe* (Research Report No. 16/2024). <https://doku.iab.de/forschungsbericht/2024/fb1624en.pdf>

Istat. (2023). *Non-EU citizens in Italy: Year 2022*. <https://www.istat.it/wp-content/uploads/2023/10/REPORT-CITTADINI-NON-COMUNITARI-2023.pdf>

Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones. (2023). *Temporary protection statistics for Ukrainian refugees*. Government of Spain. Retrieved from <https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/gobierno/news/paginas/2023/20230310-ukrainian-refugees.aspx>

Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones. (2023). *Temporary protection and reception of Ukrainian refugees in Italy and Spain* [Press release, May 9, 2023]. <https://www.ismu.org/protezione-temporanea-e-accoglienza-dei-profughi-ucraini-in-italia-e-spagna-comunicato-stampa-9-5-2023/>

Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones. (2024). *Reports on refugee integration*. <https://www.inclusion.gob.es/es/servicios-sociales/integracion/index.htm>

Ministerio de Trabajo y Economía Social. (2024). *2023 State Labour Market Report*. <https://www.sepe.es/HomeSepe/que-es-el-sepe/observatorio/mercado-trabajo/informes.html>

Ministry of Labour and Social Economy. (2024). *2023 State Labour Market Report*. <https://www.sepe.es/HomeSepe/que-es-el-sepe/observatorio/mercado-trabajo/informes.html>

OECD. (2021). *Language training for adult migrants*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2021/04/language-training-for-adult-migrants_96148f7f/02199d7f-en.pdf

OECD. (2023). *Ensuring continued learning for Ukrainian refugees*. <https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2023>

OECD. (2023). *How do Ukrainian refugees fare in the labour markets of OECD countries?* <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/how-do-ukrainian-refugees-fare-in-the-labour-markets-of-oecd-countries-7b63f9c8/>

OECD. (2023). *Recognition of prior learning for Ukrainian refugee students*. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/11/recognition-of-prior-learning-for-ukrainian-refugee-students_91c1a56d/09936722-en.pdf

OECD. (2023). *Skills strategies for refugee integration: Comparative analysis*. <https://doi.org/10.1787/9d95f5d3-en>

OECD. (2023). *Digital skills and digital inclusion*. Briefing note, OECD City Network on Jobs and Skills. Retrieved from OECD website (<https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/cfe/oecd-city-network-on-jobs-and-skills/Briefing-note-Digital-skills-and-digital-inclusion.pdf>)

OECD. (2023). *What we know about the skills and early labour market outcomes of refugees from Ukraine*. OECD Publications. Retrieved from OECD website (https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/01/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine_e95955bf/c7e694aa-en.pdf)

OECD. (2023). *The missing entrepreneurs 2023: Policies for inclusive entrepreneurship and self-employment*. OECD Publishing. Retrieved from OECD website (https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/11/the-missing-entrepreneurs-2023_5bb08bbe/230efc78-en.pdf)

SEPE – Public State Employment Service. (2024). *Labour Market Reports by Autonomous Communities*. <https://www.sepe.es/HomeSepe/que-es-el-sepe/observatorio/mercado-trabajo/informes.html>

Eurostat. (2023). *Digital skills gap among refugees in EU*. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230324-2>

Eurostat. (2024). *Labour market integration of refugees*. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Labour market integration of refugees](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Labour_market_integration_of_refugees)

UNESCO. (2024). *New data insights reveal both progress and challenges for Ukrainian refugee students in Europe*. Retrieved from UNESCO website (<https://www.unesco.org/en/articles/new-data-insights-reveal-both-progress-and-challenges-ukrainian-refugee-students-education-europe>)

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). *Resources for employers in Spain*. UNHCR Europe. Retrieved from UNHCR Europe website (<https://www.unhcr.org/europe/resources-employers-spain>)

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2024). *From rights to integration – Refugee guide*. <https://www.unhcr.org/it/wp-content/uploads/sites/97/2024/06/Guida-Rifugiati.pdf>

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2020). *Refugee protection: Handbook for parliamentarians*. <https://www.unhcr.org/it/wp-content/uploads/sites/97/2020/07/7manualeparlamentari.pdf>

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2020). *Asylum seekers protection – Legal manual for practitioners*. https://www.unhcr.org/it/wp-content/uploads/sites/97/2020/07/1UNHCR_manuale_operatore.pdf

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). (2025). *Resources for employers in Spain: Supporting refugee employment and inclusion*. <http://unhcr.org/europe/resources-employers-spain>

UNFPA. (2025). *Spain invests €5 million for rapid, flexible support to women and girls around the world*. <https://www.unfpa.org/updates/spain-invests-%E2%82%AC5-million-rapid-flexible-support-women-and-girls-around-world>

Newspaper Article (with no author):

Eurostat. (2025, April 15). *66 800 asylum applications in January 2025*. Eurostat News. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250415-2>

Apiceuropa. (2025, April 25). *EU, 400,000 refugees in 2024: Germany, France, and Spain lead the response*. <https://www.apiceuropa.com/ue-400-mila-rifugiati-nel-2024-germania-francia-e-spagna-guidano-laccoglienza/>

La Moncloa. (2024). *Spain hosts nearly 200,000 Ukrainian temporarily protected persons*. Cambridge University Press. Retrieved from *Anticipating return migration to Ukraine* study (<https://www.cambridge.org/core/journals/data-and-policy/article/anticipating-return-migration-to-ukraine-participatory-foresight-with-ukrainians-displaced-to-spain/837DA699379A2AAD60A87D9C801A6598>)

Eunews. (2025, March 20). *EU asylum applications drop by 13% in 2024*. <https://www.eunews.it/2025/03/20/richieste-asilo-ue-calo-2024-immigrazione/>

Euronews. (2023, February 27). *Spain: The difficult integration of Ukrainian refugees*.

<https://it.euronews.com/2023/02/27/senza-casa-lavoro-sussidi-la-difficile-integrazione-dei-rifugiati-ucraini-in-spagna>

Euronews. (2022, July 4). *Spain: A European project facilitates socio-labor integration of refugees in Murcia*. Retrieved from <https://it.euronews.com/my-europe/2022/07/04/spagna-un-progetto-europeo-facilita-linserimento-socio-lavorativo-dei-rifugiati-a-murcia>

Eunews. (2025, June 4). *Ukraine, the EU's new proposal for refugees: protection until 2027*. Retrieved from <https://www.eunews.it/2025/06/04/ucraina-ue-rifugiati-protezione-2027-hub/>

Website (with author):

Council of Europe. (2013). *Linguistic integration of adult migrants: Guide for developing strategies and their implementation*. Retrieved June 19, 2025, from <https://rm.coe.int/16802fc4156>

Ministerio de la Presidencia. (2025, February 25). *Spain reinforces protection for Ukrainian people*. La Moncloa. <https://www.lamoncloa.gob.es/lang/en/gobierno/news/paginas/2025/20250225-ukrainian-people-protection.aspx>

ISMU. (2023, May 9). *Temporary protection and reception of Ukrainian refugees in Italy and Spain*.

<https://www.ismu.org/protezione-temporanea-e-accoglienza-dei-profughi-ucraini-in-italia-e-spagna-comunicato-stampa-9-5-2023/>

UNHCR. (2023). *Operational Data Portal – Ukraine Situation*. <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Website (with no author):

Internet Web Solutions. (2025). *VOICE_WP2_Common_Methodology.pdf* [Internal project document]. VOICE Consortium.

Internet Web Solutions. (2025). *VOICE_Background_Rationale_KOM.pptx* [Internal presentation]. VOICE Consortium.

Internet Web Solutions. (2025). *VOICE_WP2_KOM.pptx* [Internal presentation]. VOICE Consortium.
Internet Web Solutions. (2025). *VOICE_WP1_KOM.pptx* [Internal presentation]. VOICE Consortium.

Asylum Information Database – Accem. (2025, May 12). *Access to the labour market – Spain*. Retrieved from AIDA website (<https://asylumineurope.org/reports/country/spain/content-international-protection/employment-and-education/access-labour-market/>)

UNHCR Spain. (2023, July 1). *Coursea: Free online training*. Retrieved from <https://help.unhcr.org/spain/en/educacion/formacion-online-gratuita/>

CEAR. (2024, February 27). *ESPACIO CONECTA(R)*. Retrieved from <https://www.cear.es/espacio-conectar/>

7.3 Raport krajowy – Polska

Publication (with author):

Zymnin, A., Kowalski, M., Bryzek, Sz., Kowcuń, S., Dąbrowska, E., Sytnik, M., Yanovski, Y. (2023). Raport z badania sondażowego „Uchodźcy wojenni z Ukrainy. Rok w Polsce”. https://studium.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2023/04/RAPORT_UCHODZCY_WIELKANOC_W_POLSCE_POL_WWW_OK.pdf

K. Pędziwiatr, M. Stonawski, J. Brzozowski, S. Szkołut, Imigranci ekonomiczni i przymusowi w Krakowie w 2023 roku, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie. <https://owim.uek.krakow.pl/wp-content/uploads/2024/02/RAPORT-OWIM-2023.pdf>

P. Umiński, O.Samołyk, A. Piąt, M. Walewski, Wpływ napływu migrantów z Ukrainy na polską gospodarkę, Bank Gospodarstwa Krajowego https://www.bgk.pl/files/public/Raporty/20250310_Wp%C5%82yw_imigrant%C3%B3w_z_Ukrainy_na_polsk%C4%85_gospodark%C4%99_FINAL.pdf

Ciszek, P., Florczak, I., Garczyński, W. Zatrudnienie obywateli Ukrainy przebywających w Polsce od 24 lutego 2022 roku w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. Praktyczny poradnik. Warszawa 2022. https://lewiatan.org/wp-content/uploads/2023/01/Poradnik-dla-pracodawcow_zatrudnienie-obywateli-Ukrainy.pdf

Dębrowska, K., Kłosiewicz-Górecka, U., Szymańska, A., Wejt-Knyżewska, A., Zybortowicz, K. (2022) Ukraińskie firmy w Polsce po wybuchu wojny w 2022 r., Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa. https://www.parp.gov.pl/attachments/article/83636/PIE-Raport_Ukrai%C5%84skie_firmy_2022%20-%20ostateczny_v.5.pdf

Policy and official Paper:

Eurostat. (2025, April 15). *66 800 asylum applications in January 2025*. Eurostat News. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250415-2>

EU Commission. Kraje UE przyjmują osoby uciekające z Ukrainy. https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-countries-welcoming-those-fleeing-ukraine_pl

Dyrektywa Rady 2001/55/WE z dnia 20 lipca 2001 r. w sprawie minimalnych standardów przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu wysiedleńców oraz środków wspierających równowagę wysiłków między Państwami Członkowskimi związanych z przyjęciem takich osób wraz z jego następstwami. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX%3A32001L0055>

Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. z 2022 r., poz. 583 z późn. zm.) <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/pomoc-obywatelom-ukrainy-w-zwiazku-z-konfliktem-zbrojnym-na-terytorium-19216115>

Urząd do Spraw Cudzoziemców, Obywatele Ukrainy w Polsce – <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-ukrainy-w-polsce-aktualne-dane-migracyjne>

Urząd do Spraw Cudzoziemców 2025: Obywatele Ukrainy w Polsce – raport statystyczny <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-ukrainy-w-polsce--raport-statystyczny>

Narodowy Bank Polski, Sytuacja życiowa i ekonomiczna migrantów z Ukrainy w Polsce w 2024 r. Warszawa 2024. <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2025/02/Sytuacja-uchodzcow-z-Ukrainy-2024-PL-DS-WWW.pdf>

European Network of Information Centres in the European Region – National Academic Recognition Information Centres (ENIC-NARIC), sieć instytucji zajmujących się uznawaniem kwalifikacji akademickich w Europie. <https://www.enic-naric.net/>

Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej - NAWA <https://nawa.gov.pl/uznawalnosc>

Główny Urząd Statystyczny GUS - Mieszkańcy Ukrainy objęci ochroną czasową. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/migracje-zagraniczne-ludnosc/mieszkanicy-ukrainy-objeci-ochrona-czasowa,19,1.html>

Fundusz Azylu, Migracji i Integracji - mechanizm finansowy Unii Europejskiej ustanowiony na okres 2021-2027 Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1147 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiającym Fundusz Azylu, Migracji i Integracji, Fundusz Azylu Migracji i Integracji 2021-2027 - Departament Funduszy Europejskich

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji www.Gov.pl
Europejski Fundusz Społeczny - Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej.
<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/efs>
Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej <https://www.gov.pl/web/rodzina/informacja-dla-obywateli-ukrainy-1>

Newspaper Article (with no author):

<https://wgospodarce.pl/informacje/128219-ukrainki-chca-pracowac-w-it>
Imigranci z Ukrainy aktywni na polskim rynku pracy. Polska Agencja Prasowa, 2024,
<https://www.pap.pl/aktualnosci/imigranci-z-ukrainy-aktywni-na-polskim-ryнку-pracy-nbp-podal-dane>

Website (with author):

UNHCR. (2023). *Operational Data Portal – Ukraine Situation*. <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>
65 % Ukrainian refugees work, but face many challenges in the Polish labour market, Polski Instytut Ekonomiczny, 12.02.2024, <https://pie.net.pl/en/65-ukrainian-refugees-work-but-face-many-challenges-in-the-polish-labour-market/>
Skills Alliance in Poland, Kwalifikacje ponad granicami: Uznawanie ukraińskich dyplomów i kwalifikacji w Polsce, Warszawa 2025, <https://api.ngo.pl/media/get/257812>
<https://www.womensrefugeecommission.org/wp-content/uploads/2024/08/Cash-Voucher-Assistance-for-Family-Planning-Poland-POLISH.pdf>
Integracja na pół etatu: Dlaczego polski rynek pracy nie wykorzystuje potencjału uchodźców? [Integracja na pół etatu: Dlaczego polski rynek pracy nie wykorzystuje potencjału uchodźców? | Instytut Nowej Europy](https://www.noweurope.eu/integracja-na-pol-etatu-dlaczego-polski-rynek-pracy-nie-wykorzystuje-potencjalu-uchodzcow/)

Website (with no author):

Deloitte: Raport 2022. „Uchodźcy z Ukrainy w Polsce. Wyzwania i potencjał integracji”.
<https://www.deloitte.com/pl/pl/services/consulting/research/raport-analiza-wplywu-uchodzcow-z-ukrainy-na-gospodarke-Polski.html>
<https://partnerstwo.info/aktualnosci/wsparcie-dla-ukrainek-z-branzy-medycznej-rejestracja-trwa/>
<https://swps.pl/centrum-prasowe/informacje-prasowe/34127-migranci-z-ukrainy-wyzwania-integracji-a-umiejetnosci-cyfrage?highlight=%5B%22be%22%2C%22responsible%22%2C%22for%22%2C%22be+responsible%22%2C%22be+responsible+for%22%2C%22responsible+for%22%5D>
<https://wgospodarce.pl/informacje/128219-ukrainki-chca-pracowac-w-it>
<https://publicystyka.ngo.pl/>
<https://www.fronda.pl/a/Raport-Ukrajncy-w-Polsce-zatrudnienie-i-inne-aspekty,237679.html>
https://www.researchgate.net/publication/360116721_Uchodzcy_z_Ukrainy_w_Polsce
<https://www.isp.org.pl/pl/temat/migracje>

7.4 Raport krajowy – Włochy

Policy Paper:

EMN - European Migration Network, EUROSTAT. EMN Country Factsheet 2022: Italy, 2023.
https://www.emnitalyncp.it/wp-content/uploads/2023/09/EMN_Factsheets2022_IT_0.pdf

EMN - European Migration Network, OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development.
Labour Market Integration of Beneficiaries of Temporary Protection from Ukraine, 2024.
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-issues/migration/OECD-EMN%20Inform_%20Labour-market-integration-of-beneficiaries-of-temporary-protection-from-Ukraine.pdf

EPRS - European Parliamentary Research Service. Displaced Ukrainians: Challenges and outlook for integration in the EU, 2025.
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769497/EPRS_BRI\(2025\)769497_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769497/EPRS_BRI(2025)769497_EN.pdf)

Eurofound - European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Promoting Social Cohesion and Convergence. Barriers to Employment of Displaced Ukrainians, 2023.
<https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/2023/barriers-employment-displaced-ukrainians>

Eurofound - European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Social impact of migration: Addressing the challenges of receiving and integrating Ukrainian refugees, 2024.
<https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/2024-03/ef23030en.pdf>

EWSI - European Website on Integration. Bridging Courses for Migrants to Complement Qualifications Acquired in Third Countries: Approaches and Practices in Eu Member States, 2024.
https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/418b8538-e811-4dfe-9ca0-fb4e55bbe1e5_en?filename=Bridging%20courses%20for%20migrants%20to%20complement%20qualifications%20acquired%20in%20third%20countries_en.pdf

IOM - International Organization for Migration, MPI Europe - Migration Policy Institute Europe. Exploring Refugees' Intentions to Return to Ukraine: Data Insights and Policy Responses, 2024 (Revised April 2025).
https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/mpie-iom_ukraine-return-intentions-2024-final.pdf

MIDEM - Mercator Forum for Migration and Democracy. From Displacement to Employment: Comparing the Labor Market Integration of Ukrainian Women in Poland, Italy, and Germany, 2025.
https://forum-midem.de/wp-content/uploads/2025/01/TUD_MIDEM_PolicyPaper_2025-1_From-Displacement-to-Employment_.pdf

OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development. What We Know about the Skills and Early Labour Market Outcomes of Refugees from Ukraine, 2023.
https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/01/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine_e95955bf/c7e694aa-en.pdf

Journal Article:

Cognigni Edith, Borisova Tatiana, Michelini Elena. "L'italiano L2 tra lavoro di cura e pluralità identitaria. Un'indagine sui bisogni formativi delle assistenti familiari dall'est Europa attraverso l'autobiografia linguistica." Italiano LinguaDue, no.1 (2025): 310-331.
https://www.researchgate.net/publication/392907297_L%27ITALIANO_L2_TRA_LAVORO_DI_CURA_E_PLURALITA_IDENTITARIA_UN%27INDAGINE_SUI_BISOGNI_FORMATIVI DELLE ASSISTENTI FAMILIARI DALL%27EST EUROPA ATTRAVERSO L%27AUTOBIOGRAFIA LINGUISTICA

Matuszczyk Kamil, Kowalska Kamila. "Are Labour Markets Inclusive for Ukrainian War Migrants? Perspectives From Polish and Italian Migration Infrastructure Actors." Social Inclusion, vol. 12 (2024): 1-19.
<https://www.cogitatiopress.com/socialinclusion/article/download/8798/3973>

Website (with author):

Fisher, Betsy. "Italy Launches Labour Mobility Corridors for Refugees." Talent Beyond Boundaries. 2025. Accessed July 31, 2025.
<https://www.talentbeyondboundaries.org/blog/press-release-italy-launches-labour-mobility-corridors-for-refugees>

Molinaro, Barbara. "First Refugees Arrive in Italy under New Labour Mobility Scheme." UNHCR - The UN Refugee Agency. 2025. Accessed July 31, 2025.
<https://www.unhcr.org/europe/news/stories/first-refugees-arrive-italy-under-new-labour-mobility-scheme#:~:text=The%20%20Labour%20Corridors%20for%20Refugees,many%20are%20forced%20to%20undertake>

Svitlychna, Maryna. "Integration Challenges of Ukrainian Refugees in Italy." Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa. 2025. Accessed July 31, 2025.
<https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Ukraine/Integration-challenges-of-Ukrainian-refugees-in-Italy-238422#:~:text=Education%20and%20work%20opportunities&text=This%20experience%20is%20common:%2031.4.opportunities%20is%20a%20shared%20concern.>

Website (with no author):

Assolavoro - Associazione Nazionale delle Agenzie per il Lavoro. "Speciale Ucraina. Accoglienza&Lavoro." 2025. Accessed July 18, 2025.

<https://assolavoro.eu/progetto-accoglienza-e-lavoro/>

Cedefop - European Centre for the Development of Vocational Training. "Italy: integration of Ukrainian refugees in VET and the labour market." National News. 2022. Accessed July 18, 2025.

<https://www.cedefop.europa.eu/en/news/italy-integration-ukrainian-refugees-vet-and-labour-market>

Cinformati - Centro Informativo per l'Immigrazione. "Gli stranieri in Italia, ecco i dati Istat più aggiornati." Notizie. 2024. Accessed July 18, 2025

<https://www.cinformati.it/Comunicazione/Notizie/Gli-stranieri-in-Italia-ecco-i-dati-Istat-piu-aggiornati>

Dipartimento della Protezione Civile - Presidenza del Consiglio dei Ministri. "Emergenza Ucraina. Dashboard richieste di protezione temporanea." Richieste di protezione temporanea. 2025. Accessed July 18, 2025.

<https://mappe.protezionecivile.gov.it/it/mappe-e-dashboards-emergenze/mappe-e-dashboards-ucraina/richieste-di-protezione-temporanea/>

European Commission. "EU Skills Profile Tool for Third Country Nationals." 2025. Accessed July 30, 2025.

<https://ec.europa.eu/migrantskills>

European Council - Council of the European Union. "EU member states agree to extend temporary protection for refugees from Ukraine." Press Release. 2025. Accessed July 18, 2025.

<https://www.consilium.europa.eu/it/press/press-releases/2025/06/13/eu-member-states-agree-to-extend-temporary-protection-for-refugees-from-ukraine/>

European Council - Council of the European Union. "How the EU helps refugees from Ukraine." European Council - Council of the European Union. 2025. Accessed July 18, 2025.

<https://www.consilium.europa.eu/it/policies/refugee-inflow-from-ukraine/>

Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali. "PUOI PLUS: da oggi le domande per promuovere percorsi di inclusione per migranti vulnerabili." Notizie. 2025. Accessed July 31, 2025.

<https://www.lavoro.gov.it/notizie/pagine/puoi-plus-da-oggi-le-domande-per-promuovere-percorsi-di-inclusione-migranti-vulnerabili>

Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation. "Italy in Support of Ukraine." 2025. Accessed July 31, 2025.

https://www.esteri.it/en/politica-estera-e-cooperazione-allo-sviluppo/aree_geografiche/europa/litalia-a-sostegno-dellucraina/

OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development. "Skills Imbalances. Italy." 2025. Accessed July 30, 2025.

[https://www.oecdskillsforjobsdatabase.org/imbalance.php#IT/ / / /"skills"%2C"knowledge"%2C"abilities"1/co](https://www.oecdskillsforjobsdatabase.org/imbalance.php#IT/ / / /)

Portale Integrazione Migranti. "Lavoro e protezione temporanea, risposte alle domande più frequenti." News. 2022. Accessed July 18, 2025.

<https://integrazionemigranti.gov.it/it-it/Ricerca-news/Dettaglio-news/id/2487/Protezione-temporanea-e-lavoro-risposte-alle-domande-piu-frequenti>

Portale Integrazione Migranti. "L'emergenza Ucraina e il progetto PUOI." News. 2023. Accessed July 18, 2025.

<https://integrazionemigranti.gov.it/it-it/Ricerca-news/Dettaglio-news/id/3299/LEmergenza-Ucraina-e-il-progetto-PUOI#Puoi>

ReadyForIT. "ReadyForIT Refugees & Migrants." 2025. Accessed July 18, 2025

<https://www.readyforit-refugeesmigrants.it>

UNHCR - The UN Refugee Agency. "Help Italy. Work". 2025. Accessed July 18, 2025.

<https://help.unhcr.org/italy/services/work/>

